

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

f ra bogskab til informationscenter

HILLERØD BIBLIOTEK 1896-1996

Anton Mariegaard

Fra Bogskab til Informationscenter

Hillerød Bibliotek 1896-1996

Småskrifter fra Lokalthistorisk Forening
i Hillerød Kommune · 5 · 1996

Fra Bogskab til Informationscenter

Hillerød Bibliotek 1896 -1996

Layout, sats: Inge Elsøe

Omslag: Bodil Mulla

Tryk: Grafisk Center Hillerød

Copyright: Lokalthistorisk Forening i Hillerød Kommune

ISBN 87-984261-3-3

Lokalthistorisk Forening i Hillerød Kommune har udgivet:

Eva Holm-Nielsen, Anton Mariegaard og Margrethe Krogh Sørensen:
Gader og Veje i Hillerød Kommune, 1992.

Småskriftserien:

1. Eva Holm-Nielsen: Hillerød Borgerstiftelse 1867-1992, 1992.
2. Vibeke Dalgas, Lisbet Schacht Hansen, Anton Mariegaard og Margrethe Krogh Sørensen: Støberihallen, 1993.
3. Eva Holm-Nielsen: Hverdagsliv i Hillerød under Besættelsen, 1995.
4. Anton Mariegaard: Højskole i Hillerød i Hundrede År, 1995.
5. Anton Mariegaard: Fra Bogskab til Informationscenter, 1996.

Til udgivelsen af "Fra Bogskab til Informationscenter" har Lokalthistorisk Forening modtaget økonomisk støtte af:

Arbejdernes Fællesorganisations Byggeaktieselskab

Den Danske Bank

Hillerød Bibliotek

Hillerød Borgerstiftelse

Hillerød Industri- og Håndværkerforening

Hillerød Kommune

Lokalbanken

Unidanmarkfonden

Indhold

Forord	6
Indledning, ved Lilian Christiansen	7
Julie Overskous gave til byrådet	9
Lukkede hylder	11
I Bakkegade	15
Filialer og eksterne bogdepoter	21
Personalet	25
Nye tider	33
Statistik	36
De kommende år, ved Sys Sigurd	37

Forord

Tilrettelæggelsen af "Fra Bogskab til Informationscenter" er sket i samarbejde med Hillerød Bibliotek. Stadsbibliotekar Sys Sigurd har læst manuskriptet og bidraget til rettelse af nogle småfejl. Desuden har Margrethe Krogh Sørensen, Lisbet Schacht Hansen, Anne Marie Jensen og Gladys Thalsø hver fra sit arbejdsområde på biblioteket hjulpet mig med mange oplysninger, og de har sammen med endnu en række nutidige eller tidligere medarbejdere bidraget til at give et indblik i udviklingen fra det mere beskedne folkebibliotek til den kulturinstitution, Hillerød Bibliotek er i dag.

Inge Elsøe, min kollega i Lokalhistorisk Forenings bestyrelse, har stået for bogens layout og skrevet den i WordPerfect, ligesom hun har hjulpet med udvælgelsen af billeder og med korrekturlæsningen.

For den hjælp, jeg således har fået, bringes hermed min bedste tak. Desuden takker jeg Grafisk Center Hillerød for behageligt samarbejde ved udarbejdelsen af skriftet.

Hillerød, august 1996

Anton Mariegaard

Hillerød Bibliotek fylder 100 år

*ved Lilian Christiansen, formand for
fritids- og kulturudvalget i Hillerød Kommune*

På sådanne mærkedage plejer man at se tilbage og opregne alle fortræffeligheder i årenes løb, men jeg vælger at tage udgangspunkt i jubilæumsåret 1996 og se frem. Netop i år, hvor København er kulturby, har vi i Hillerød valgt at sætte fokus på kulturen, og Hillerød Bibliotek har givet sine store og gode bidrag. Lad mig nævne deltagelse i børnekulturprojektet Kilder, som bibliotekets børneafdeling var stærkt og flot engageret i. Det så vi på Torvet i Hillerød en varm og solrig forårsdag. Udgivelse af Kunstguiden, som i billeder leder os rundt i Hillerød, projektet med skolebørnene fra Hillerødsholmskolen, hvor børn har illustreret ved hjælp af kigkasser, hvordan de kunne tænke sig, at biblioteket skulle se ud i fremtiden, engagementet i Tidsskapsler samt hele den rivende udvikling indenfor det elektroniske område, hvor vi er med helt i front.

Hillerød er en uddannelsesby, handelscentrum for Nordsjælland, en foreningsby, turistby, vi har det hele blot ikke et i bygningsmæssig forstand tidssvarende bibliotek.

Den overordnede kulturpolitiske målsætning i Hillerød er beskrevet i aktivitetsplanen for fritid og kultur, og der står at læse, at vi ønsker at sikre adgang til information og viden for børn og voksne. Vi kunne også tænke os et børnekulturcenter og kulturservicebutik i tilknytning til et nyt hovedbibliotek. Ideerne er mangfoldige og godt beskrevet i bibliotekets egen virksomhedsplan og det synes som om store dele af byrådet bakker op om dem, nu mere end nogensinde før.

Den fysiske placering er endnu ikke på plads ejheller økonomien. En god beslutning ville efter min mening være at placere et nyt hovedbibliotek på "AMU-grunden" i Frederiksgade, tæt ved Støberihallen og Slotsarkaderne. Økonomien sikres ved salg af jord/fast ejendom.

Der findes 251 folkebiblioteker i Danmark og der udlånes 74,2 mill. bøger om året.

I Hillerød har vi et samlet udlån på 751.028 enheder. Der er 26.049 lånere. Vi har 4.83 enheder pr. indbygger (amtets gns. er 6.98) og vi bruger 67,3 kr. pr. indbygger til materialekøb (amtets gns. er 78,9 kr.) Bibliotekets budget er på 16 mill. kr. og der er ca. 35.000 indbyggere i Hillerød kommune. De fortjener et tidssvarende bibliotekstilbud og en rationel og effektiv biblioteksdrift.

Måtte vi i bibliotekets 100 årsjubilæum blive i stand til at sætte handling bag ordene. Det skal være mit ønske for biblioteket og Hillerøds borgere.

Julie Overskou (1825 - 1900).

Julie Overskous gave til byrådet

Mere end hundrede år før Hillerød fik et bibliotek, havde man i byen en såkaldt *læsekreds*. Den var stiftet allerede i 1793, idet nogle mere velstillede borgere var gået sammen om hvert år at anskaffe et antal bøger, som cirkulerede mellem dem, og når læsesæsonen var forbi, fik kredsen medlemmer ved en auktion mulighed for at købe de bøger, der skulle udgå af bogbestanden.

Tilsvarende læsekredse havde man især i første halvdel af 1800-tallet - også i en del andre byer. I "Det frederiksborgske Læseselskab", som Hillerød-kredsen hed, var medlemmerne i henhold til de love, der gjaldt fra 1818, delt i fire klasser: En litterær-kritisk, en "skøn-videnskabelig", en naturvidenskabelig-økonomisk og en klasse for historie, politik, personalhistorie og rejsebeskrivelser.

Et fast bud sørgede for, at bøgerne på aftalte ugedage blev bragt rundt mellem medlemmerne. I et par erindringsbøger fra læsekredsens tid antydes det, at det ikke mindst var romaner og morskabsbøger, der havde Hillerød-borgernes interesse.

Stiftelsen af det jubilerende bibliotek foregik efter linier, der kendes flere steder i landet: En privat bogsamling

blev stillet til rådighed for byrådet, og dette påtog sig - for Hillerøds vedkommende efter nogen betænkningstid - at yde tilskud til oprettelsen af et bibliotek, hvortil der var adgang for alle byens borgere.

Anders Uhrskov har i et lille 50-års jubilæumsskrift (1946) givet en kort redegørelse for oprettelsen af "Hillerød Folkebibliotek".

Den bogsamling, der blev begyndelsen til biblioteket, tilhørte oprindeligt Marie Georgine Overskou, f. Thostrup, som i 1870 blev gift med forfatteren og teaterhistorikeren Thomas Overskou, København. Hun forærede på et vist tidspunkt sine ikke helt få bøger til steddatteren, Julie Mathilde Overskou.

Denne boede som ældre i Hillerød, i Alléhuset, Københavnsvej, og her startede hun et *lejebibliotek*, idet hun udlånte bøgerne for 10 øre pr. bind, og for det beløb, der kom ind, suppleredes samlingen med nye bøger.

Julie Overskou fik i øvrigt også oprettet en læsekreds, som hun selv ledede. Der arrangeredes litterære aftener, hvor de senest udkomne bøger blev gennemgået, og hovedparten af disse indgik senere i lejebiblioteket.

Da Julie Overskou på grund af svagelighed ikke længere magtede at holde lejebiblioteket i gang, tilbød hun

byrådet sin bogsamling. Det udvalg, der undersøgte bøgernes beskaffenhed, mente imidlertid, at de som helhed ikke egnede sig til at indgå i et folkebibliotek. Man fandt, at samlingen indeholdt for megen "nyere" litteratur, og byrådet afslog derfor det ædle tilbud.

Men i 1889 blev byfoged og birkedommer F.A.M. Øllgaard borgmester i Hillerød, og to år senere indvalgte rektor Conrad Iversen i byrådet. Disse to mænd skulle vise sig at have stor interesse for bibliotekssagen.

Afgørende blev det, at lærer Peter Petersen i 1892 ansattes som overlærer og inspektør ved Hillerød Kommuneskole. Han kom fra Jørlunde, hvor man havde et af landets ældste lånebiblioteker. Det var blevet oprettet allerede i 1806, og i årene før Peter Petersen forlod Jørlunde, var han leder af dette bibliotek.

Da han i løbet af et par år efter ansættelsen i Hillerød fik kendskab til Julie Overskous omtalte tilbud til byrådet, henvendte han sig til rektor Iversen. Både denne og borgmester Øllgaard var som antydning positive over for tanken om, at byen fik et bibliotek, og idet Peter Petersen tilbød at forestå bogudlånet uden vederlag, fik han udvirket, at byrådet satte sig i forbindelse med Julie Overskou for at få hende til at gentage tilbudet om overdragelse af bogsamlingen til et kommende folkebibliotek.

I løbet af 1896 modtog Peter Petersen derefter omkring 800 bøger, og disse suppleredes med ca. 150 bind fra kommuneskolens børnebibliotek og nogle få bøger, som blev stillet til rådighed af byens avisredaktioner.

De næsten 1000 bind opstilledes i et par skabe i et af skolens klasseværelser, og da Peter Petersen kunne påbegynde bogudlånet den 11. september 1896, regnes denne dag for Hillerød Biblioteks fødselsdag.

HILLERØD
FOLKEBIBLIOTHEK
F. G. O.

FREDERIKSBORG
BIBLIOTEK

HILLERØD BIBLIOTEK

Julie Overskou ønskede, at Fru Georgine Overskous navn skulle knyttes til biblioteket, og de første år var det officielle navn "Hillerød Folkebibliotek, F.G.O." Senere ændredes navnet et par gange, inden man i 1966 bestemte sig for det nuværende.

Lukkede hylder

De første fire år klarede man sig med den nævnte beskedne plads på kommuneskolen, Ndr. Banevej 6. Da der i 1899 skulle gennemføres et nybyggeri på skolen, foreslog Peter Petersen, at det hidtidige "Kul-, Brænde- og Retiraderum" blev ombygget til et

lokale til biblioteket, og året efter fik han dette ønske opfyldt.

I Anders Uhrskovs redegørelse fra 1946 læser man: "*Bibliotekets Lokaler er indrettet i den ene Ende af Gymnastikbygningen og består af Forstue med en Gulvflade af 3 Gange 8 Alen og et*

Skranken, Ndr. Banevej. Lånerne overvejer, om de ønsker at læse de bøger, som bibliotekspersonalet har taget frem fra de "lukkede" hylder.

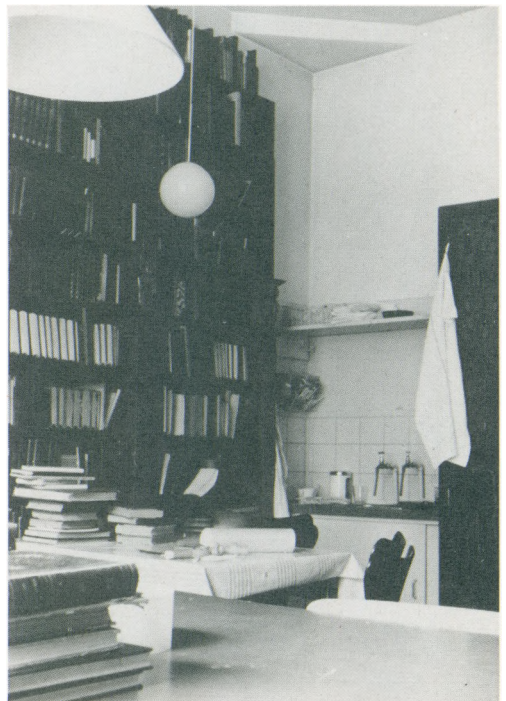
Anders Uhrskov med sit personale. Billedet er taget i besættelsesårene.

Bibliotekslokale, der er 7 Gange 8 Alen. Højden er 5½ Alen. Lokalerne gør et overordentlig smukt, lyst og venligt Indtryk. Over de spidsbuede Vinduer er malet stiliserede Blomster- og Bladdekorationer, Friser i samme Stil løber Lokalet rundt. Reolerne er enkle og stilfulde, alle forsynede med forgyldte Ugler, som er udskaaet paa Hillerød Husflidsskole under Ledelse af Frk. Alma Jørgensen. I Forstuen er Byens Vaaben malet, og i selve Biblioteket hænger et vellignende Maleri af Frk. Overskou."

Under disse "pompøse" forhold klarede man sig til 1905, da en større ombygning af skolen nødvendiggjorde, at bibliotekslokalet blev nedrevet. Som erstatning blev der stillet et klasseværelse til rådighed for biblioteket, og hvor utroligt det end lyder: Med dette lokale måtte Hillerød Folkebibliotek klare sig helt til 1951.

Dette år blev der mulighed for at indrette en læsesal i et tilstødende klasselokale, og i 1952 opnåedes endnu en udvidelse.

Hidtil havde alle bøger stået i "lukkede" reoler. Pladsforholdene havde ikke tilladt, at lånerne ved selvsyn kunne undersøge, hvilke læsemulighe-

Kontor og frokostafdeling i samme lokale.

der biblioteket bød på. Agnete Hansen (f. Christiansen) fortæller, at det for de unge medhjælpere kunne være slid-somt at bære et større eller mindre antal bøger frem på skranken til gen-nemsyn. Kom der mange lånere på samme tid, kunne der let blive en længere ventetid - et forhold, der jo ikke fremmer læselysten. Agnete Han-sen begyndte på biblioteket som 14-årig (1938), og hun var der i ikke mindre end 52 år. Nete, som hun blev kaldt af alle de ansatte, steg dog i graderne, og hun sluttede på regn-skabskontoret som fuldmægtig.

I "Nordsjællands Venstreblad" læser

man (november 1944): "*Hillerød er berømt for sine daarlige Biblioteksforhold. Med Undtagelse af Grenaa er Hillerød den eneste Købstad, der har lukkede Bibliotekshylder*" og bibliotekar Aase Bredsdorff fortæller i samme artikel, at når hun i bibliotekskredse nævner, at hun kommer fra Hillerød, hører hun ofte: "*Naa, det er der, hvor man kun har lukkede Hylder.*"

Da man i 1952 fik rådighed over endnu to af Ndr. Banevejskolens klasselokaler, kom man til dels ud over dette problem, og samtidig kunne der indrettes et børnebibliotek i et af lokalerne.

Bibliotekslokalet Ndr. Banevej ca.1946. Stående Astrid Hoffmeyer og siddende Gerda Olsen (g. Nielsen).

Men disse udvidelser løste slet ikke bibliotekets pladsproblem. Allerede i 1938 havde "Nordsjællands Social-Demokrat" med store bogstaver meddelt: "*Hillerød bygger nyt Folkebibliotek.*" Der var næppe nogen, der på dette tidspunkt havde fantasi til at forestille sig, at der skulle komme til at gå 25 år, inden man slap væk fra skolelokalerne på Ndr. Banevej.

Men problemet var ikke glemt på noget tidspunkt. I 1944 skrev samme dagblad: "*Faar Hillerød en ny Biblioteksbygning i 1946? Forholdene i de nuværende Lokaler er katastrofale, og en ny Bygnings Rejsning maa forberedes straks.*"

Forberedt blev byggeriet. Docent Kaare Klint, Kunstakademiets Byggeskole, lod to unge arkitekter udarbejde projekter for opførelse af en biblioteksbygning i Hillerød, beliggende et så centralt sted som på hjørnet af Slotsgade og Byskriverstræde. Sidstnævnte var en smal gade i forlængelse af Møllestræde ned mod Slotssøen.

I de følgende år overvejede byrådet flere andre muligheder. I 1945 sikrede man sig således to byggegrunde på hjørnet af Langesvej og Margrethevej, men planerne om at placere biblioteket her måtte dog opgives ret hurtigt. Det viste sig nemlig, at byplanvedtægten ikke tillod, at der her blev opført så stor en bygning, som et tidssvarende bibliotek ville kræve. Derfor afhændede man grundene igen.

I den følgende tid gik flere i byrådet ind for at bygge på Sdr. Banevej nær Statsskolen. Her ejede kommunen to gamle ejendomme lige øst for skolen, og der blev endnu en gang udarbejdet et "endeligt projekt for et biblio-

tek".

Da der i 1954 fremkom planer om at etablere vejforbindelse mellem Østergade og Hostrupsvej, ved omlægning af en del af gaden Bag Haver, og da der samtidig kunne ses frem til, at Statsskolen kunne flytte til Carlsbergvej, kom der overvejelser om at lade biblioteket overtage skolens hovedbygning.

Af de lokale dagblades ihærdige indlæg om biblioteksproblemet i Hillerød gennem ca. 20 år (fra sidst i 1930'erne) får man det indtryk, at bysamfundets opdeling i to kommuner har bidraget stærkt til at forsinke en løsning.

Selv om en betydelig del af lånerne kom fra Slotssognet, var det tilsyneladende vanskeligt at få en rimelig økonomisk støtte til biblioteksdriften herfra.

I 1956 opnåedes imidlertid en aftale om et "biblioteksforbund" mellem Hillerød Kommune og Frederiksborg Slotssogn. Det besluttedes dels at oprette et bibliotek i Slotssognet, dels at begge kommuners borgere skulle have adgang til at benytte både det eksisterende bibliotek på Ndr. Banevej og den filial, der (1957) oprettedes på Hillerødsholmskolen.

Tilsyneladende bidrog dette samarbejde til at få gang i tingene. I 1959 gik de to kommunalbestyrelser i forhandling med "Fællesorganisationens Byggeaktieselskab" om biblioteksspørgsmålet.

I denne organisation arbejdedes der med planer om et større boligbyggeri i området mellem Amtssygehuset og byens forretningskvarter, og resultatet blev den store bygning i Bakkegade.

I Bakkegade

Efter at have haft til huse på Ndr. Banevej i 67 år, begyndte der en ny tid, da man i 1963 kunne indrette biblioteket i Bakkegade 23.

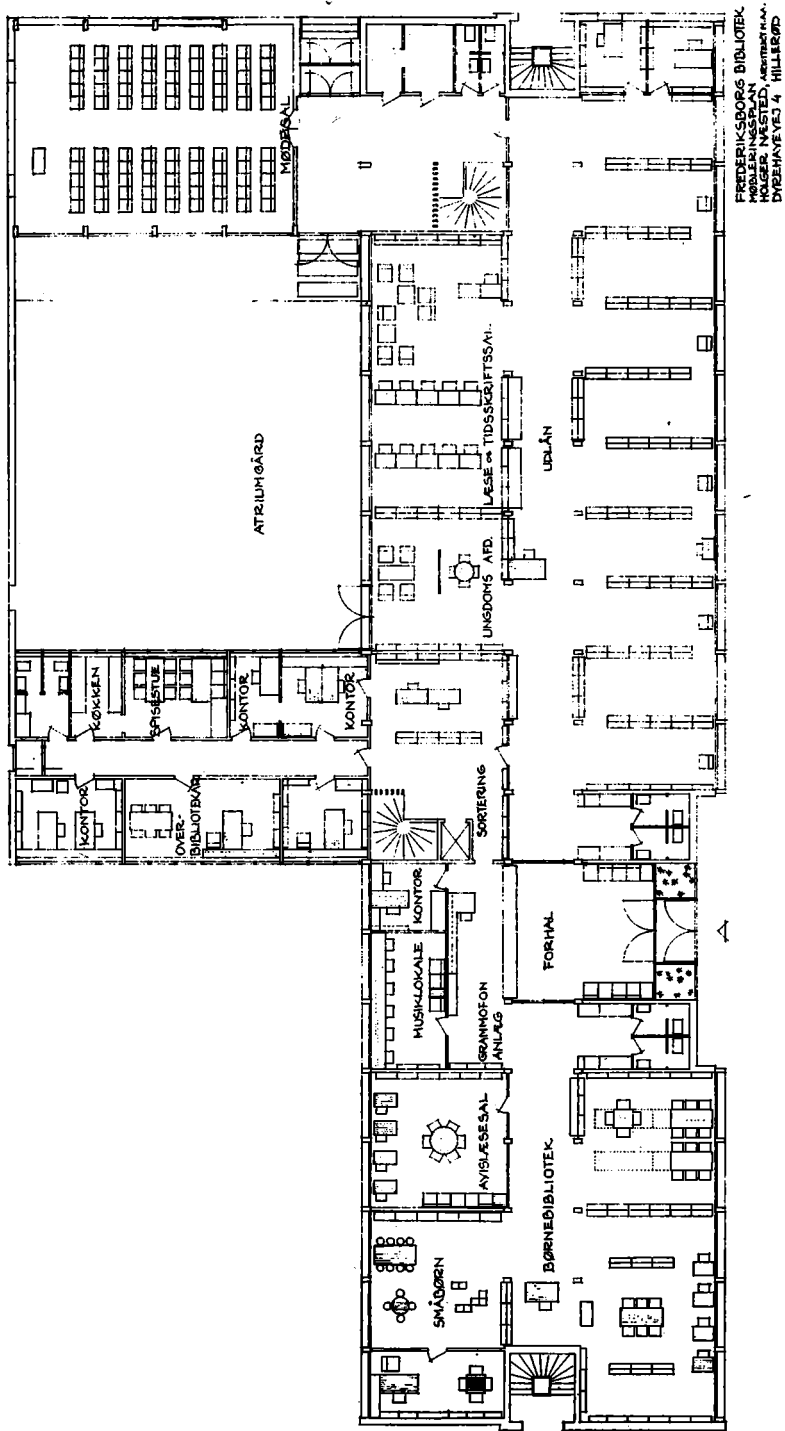
Det areal, man her fik rådighed over, var 5-6 gange større end de 300 m², man flyttede fra - og huslejen blev i første omgang 60 gange større!

Kommunerne måtte nu betale 160.000 kr. årligt til Fællesorganisationens Byggeaktieselskab, et beløb der naturligvis steg betydeligt senere.

I første omgang ansattes der ikke mere personale, og man følte virkelig, at der var blevet gode pladsforhold. Samtidig kunne man i Hillerød sole sig

Bakkegade 23. Den store bygning ejes af "Fællesorganisationens Byggeaktieselskab", som har indrettet 30 ungdomsboliger på 1. og 2. sal. Stueetagen (ca. 1200 m²) og kælderens (ca. 500 m²) blev i forbindelse med et langtidslejemål projekteret til brug for biblioteket.

Plan over stueetagen de første år.

Fra Musikafdelingen, 1988.

i beretningerne om at have "det nyeste led i rækken af gode og reelle danske bibliotekshuse,... (det) vil blive betragtet som en milepæl". (Sven Plovgaard)

Med de nye aktiviteter, biblioteket tog op de følgende år, og det deraf øgede behov for flere ansatte, gik der imidlertid kun en halv snes år, før man internt begyndte at tale om pladsmangel.

Det kan ikke overraske, at de myndigheder, der har stået med ansvaret for kommunens økonomi i almindelighed, har haft vanskeligere ved at få øje på problemet. I dag erkendes det imidlertid fra alle sider, at der "snarest" må sikres biblioteket bedre pladsmæssige forhold. Men

biblioteksfolket i Hillerød har jo tidligere erfaret, at "snarest" er et meget elastisk begreb.

Det var biblioteksloven af 1964, der ret hurtigt efter flytningen til Bakkegade medførte en betydelig forøgelse af bibliotekets arbejdsområde. Loven indebærer for så vidt nye principper for biblioteksvæsenet i almindelighed. Den tilstræber nemlig, at bibliotekerne skal arbejde som kulturinstitutioner.

I Hillerød tog man, som andre steder, straks fat på de mange nye opgaver. Mens publikumsbetjeningen hidtil især havde bestået af bogudlån og opretholdelse af læsesale for voksne og børn med dertil hørende håndbøger samt tidsskrifter og aviser, sker der

Børnebiblioteket, Bakkegade.

"Eventyrtime" på Børnebiblioteket, 1972.

nu så meget på biblioteket, at man med god ret kan bruge betegnelsen "kulturhus" om bygningen i Bakkegade.

Muligheden for at høre foredrag på biblioteket går helt tilbage til de første år. Det bekymrede Peter Petersen, at låneinteressen især samlede sig om underholdende læsning, mens den klassiske litteratur var mindre efterspurgt.

Derfor indbød han i vinteren 1903/04 lånerne til nogle foredrag. Pastor Paludan Müller talte om Fr. Paludan Müller, højskoleforstander Holger Begtrup om Oehlschläger og pastor Bruun Rasmussen om Christian Richardt og H.V. Kaalund.

Foredragsaftenerne fortsattes de følgende år, og det varede ikke længe, inden man indbød alle interesserede til at deltage i disse - en tradition, der

stadig opretholdes.

I 1968 begyndte man at afholde *børnebogsuger* og senere også såkaldte *børneuger*, hvor man f.eks. i efterårsferien viser film for børn.

I 1974 blev *Lokalhistorisk Arkiv* tilsluttet som en afdeling af Hillerød Bibliotek. Forløberen, *Byhistorisk Arkiv for Hillerød og Frederiksborg Slotsogn*, der var stiftet i 1955, havde hidtil været en selvstændig institution.

Da nogle lokalhistorisk interesserede i 1986 stiftede "*Lokalhistorisk Forening i Hillerød Kommune*", var det nærliggende at søge samarbejde med det lokalhistoriske arkiv, en ordning, der til stadighed har fungeret til glæde for begge parter.

Blandt de nye opgaver, man har taget op i Bakkegade, er (fra 1982) udgivelsen af en ugentlig *lydavis* for

Musikafdelingen set fra gårdhaven 1991.

svagtseende. Der indlæses lokale nyheder på et bånd, som man kan abonnere på.

Begyndelsen til *musikafdelingen* går tilbage til 1950'erne, og den blev fra første færd en publikumssucces. Der anskaffedes plader med klassisk musik, som i den første tid måtte aflyttes på stedet. Nogle få år efter flytningen til Bakkegade blev det gjort muligt at hjemlåne plader.

I 1965 havde man en grammofoonpladesamling på 2200, omfattende klassiske værker, jazz og folkemusik. Tyve år senere kulminerede antallet med omkring 24.000. Grammofoonplader til udlån har imidlertid en ret begrænset levetid, og de senere år består "de musikbærende materialer" især af CD'er (compact discs). Pladesamlingen, der ikke længere fornyes, omfatter i 1996 godt 7.000 stk., og man har omkring 11.000 CD'er.

Det musikelskende publikum har ved flere lejligheder mærket de sparekrav, der for alvor gjorde sig gældende fra 1980'erne. En tid blev der ligefrem talt om en lukning af musikafdelingen. Men på biblioteket strittede man imod. Fra 1. januar 1991 blev der indført en brugerbetaling, idet man betalte 100 kr. (børn 50 kr.) for et lånerkort til musikafdelingen. Brugerbetalingen bortfaldt dog i løbet af et par år.

I 1966 begyndte man at indbyde til *koncerter* ("lørdagsmusik") en gang om måneden. Man lagde ud med lettere musik, men senere blev det også muligt at høre klassiske værker.

I 1983 blev det pålagt folkebibliote-

kerne at "formidle kommunal og statslig information og information om samfundsforhold i øvrigt". Denne "*informationstjeneste*" indebærer, at der løbende sker fremlæggelse af det lokale byråds (og amtsråds) dagsordener, mødereferater, budgetter, regnskaber, lokalplaner m.v. samt oplysninger om Folketingets forhandlinger, nye love, bekendtgørelser og cirkulærer. Også EU-arbejdet gives der informationer om.

Endelig skal det nævnes, at der til stadighed arrangeres *udstillinger*, snart om emner af lokalhistorisk art, snart om begivenheder, der vedrører landet som helhed. I nogle år blev der hver måned arrangeret en egentlig *kunstudstilling*.

Det bidrag til den almindelige kulturformidling, der var tiltænkt folkebibliotekerne med den nævnte lov af 1964, kom i det lange løb ikke helt til at stå mål med intentionerne.

I de første år efter lovens ikrafttræden var der - sideløbende med fornyelsen og vedligeholdelsen af bogbestanden - gode muligheder for at anskaffe grammofoonplader, lydånd, film, lysbilleder, original kunst og reproduktioner m.v. Loven tillod nemlig, at der ydedes statstilskud til køb af disse goder.

Men den økonomiske udvikling i Danmark medførte, at de følgende årtiers lovændringer og bekendtgørelser om biblioteksdriften i stigende grad indskrænkede mulighederne for sådanne tilskud.

Filialer og eksterne bogdepoter

Allerede få år efter stiftelsen af Hillerød Folkebibliotek blev der "udstateret" to mindre bogsamlinger til udlån. Det var til K.F.U.M. i Hillerød samt til "Læseforeningen". Sidstnævnte er muligvis den forening, Julie Over-skou havde fået startet. Det er uklart, hvor længe denne eksisterede. I 1917 stiftedes en ny "Hillerød Læseforening".

Tilsvarende eksterne deponeringer af mindre bogsamlinger til medborgere, for hvem besøg på biblioteket har været vanskeligt/umuligt spillede gennem mange år en ret stor rolle. Som vi skal se, har de foran nævnte økonomiske stramninger i vid udstrækning umuliggjort denne del af biblioteksservicen.

I 1939 oprettedes der et bogdepot

Patientbiblioteket, Hillerød Sygehus.

på Hillerød Sygehus. Dette havde dengang hjemsted på Sdr. Banevej i det store bygningskompleks, der nu benyttes af Civilforsvaret.

På det nuværende sygehus udbyggedes "Patientbiblioteket" efterhånden til en egentlig biblioteksfilial. Dette skete fra et vist tidspunkt i samarbejde med Frederiksborg Amt, som fra 1979 påtog sig at afholde alle udgifterne til driften, indtil man i 1991 lukkede afdelingen.

Udlånet af bøger på de kommunale plejehjem påbegyndtes i 1949 til beboerne på "De gamles Hjem", Kirsebær-bakken, og lånevirkomheden kom senere de øvrige ældre hjem til gode.

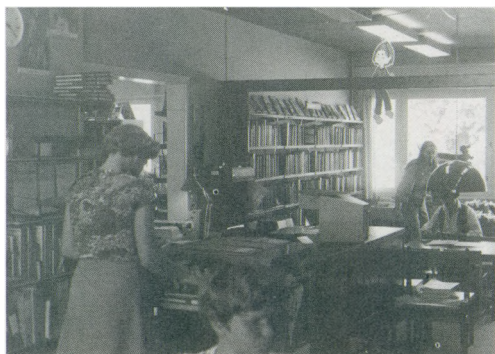
I 1968 påtog man sig at udbringe bøger pr. bud til de handicappede og gangbesværede medborgere, der ikke selv var i stand til at komme på bibliotekerne, og året efter kom der også udlånsvirkomhed på Hillerød Arrest.

Også til værnepligtige under uddannelse på kaserne i Hillerøds nærhed er der blevet deponeret bogsamlinger. I 1954 oprettedes der således en filial i Sandholmlejren ved Bloustrød. Lånevirkomheden overgik dog allerede året efter til Birkerød Bibliotek, og i stedet for blev Farum Kasernebibliotek en filial af Hillerød Bibliotek. Desuden blev der nu åbnet tilsvarende afdelinger i Flyverdetachment Kagerup samt på

Nordsjællandske CF-kolonne, Sdr. Banevej.

Allerede i 1898 havde sognerådet i Frederiksborg Slotssogn opnået mulighed for, at borgerne her kunne benytte biblioteket på Ndr. Banevej - mod at man betalte $\frac{1}{8}$ af driftsudgifterne. Senere blev Slotssognets andel større, men diskussionerne herom gav gennem mange år anledning til meget langtrukne forhandlinger. Alt endte dog i idyl, da de to kommuner i 1956 indgik det tidligere nævnte biblioteksforbund.

Det følgende år åbnedes filialen på Hillerødsholmskolen. "Hillerød Bibliotek, Vestfilialen", som den nye afdeling officielt, flyttedes i 1965 til Frederiksværksgade 8, hvor den blev opretholdt til 1989. I dens seneste år benævntes afdelingen slet og ret "Vestbiblioteket".

Vestbiblioteket, Frederiksværksgade 8.

De to kommunesammenlægninger, der blev gennemført for en menneskealder siden, medførte naturligvis en forøget biblioteksservice såvel eksternt som i Bakkegade.

I 1966 blev Hillerød, Frederiksborg

Den gamle skolebygning i Alsønderup. Bibliotekets vindue ses på 1. sal.

Slotssogn og Nr. Herlev kommuner lagt sammen, og i forbindelse hermed blev bibliotekerne i Nr. Herlev og Hammersholt filialer af Hillerød Bibliotek. Det ret beskedne foretagende i Hammersholt, der benævntes "udlånsstation", blev hurtigt nedlagt.

Efter sammenlægningen af Hillerød, Harløse, Alsønderup og Nødebo Kommuner i 1970 fik bibliotekerne i Harløse og Alsønderup filial-status, og det følgende år oprettedes der også en filial i Nødebo.

Det lille bibliotek i Harløse blev lukket i 1973 og inden dette skete, var der fremkommet planer om også at nedlægge filialerne i Nr. Herlev, Alsønderup og Nødebo. I stedet ville man betjene beboerne i storkommunens ydre områder ved hjælp af en bogbus.

Efter at have overvejet denne mulighed i nogen tid skønnedes det imidlertid, at en sådan løsning ville blive betydelig dyrere end opretholdelsen af filialerne.

Derefter overvejede de kommunale myndigheder videre. Senere fandt man frem til en genial løsning: Man lukkede

filialerne og undlod at anskaffe det påtænkte køretøj.

Retfærdigvis må det bemærkes, at publikums besøgstal på hhv. hovedbiblioteket og filialerne pegede på, at denne beslutning var forsvarlig: Relativt flere og flere ønskede den betjening, der kun kunne opnås på hovedafdelingen.

Lukningen af de tre sidstnævnte filialer skete i 1989, det år, da Vestbiblioteket led samme skæbne.

Nogle år forinden var der imidlertid blevet oprettet en biblioteksfilial til betjening af beboerne i Hillerøds østlige bydel. Her havde man i længere tid fremsat ønske om en bedre biblioteksbetjening, og alt tyder på, at Østbiblioteket, der åbnedes på Skanseskolen i 1985, er kommet for at blive.

Samarbejdet med de kommunale skolebiblioteker har været lovbestemt i mange år. Da man ved stiftelsen af Hillerød Bibliotek som nævnt fik adgang til at indrette sig i et klasseværelse på Ndr. Banevej-skolen, blev kontakten mellem skole og bibliotek naturligt nok straks etableret her, og i takt med tilkomsten af de senere kommunale skoler i hele storkommunen er der på alle disse - under bibliotekets vejledning - etableret skolebiblioteker.

Til bibliotekets service overfor skolerne hører også ret hyppige modtagelser af elever og unge under uddannelse til almindelig biblioteksorientering, ligesom man fra tid til anden modtager studerende fra Danmarks Biblioteksskole til praktikant- eller volontørtjeneste på biblioteket.

Østbiblioteket, Skanseskolen.

Personalet Hillerød Bibliotek, 1996.

Personalet

I bibliotekets første 45 år klarede man sig uden at have nogen faguddannet bibliotekar. Dette betød tilsyneladende ikke så meget dengang. Mere vigtigt var det, at lederen gik til sagen med entusiasme.

Da bogudlånet i 2. verdenskrigs første år steg næsten eksplosionsagtigt, søgte Anders Uhrskov (1941) om at få en biblioteksuddannet medhjælper. Fire år senere ansattes endnu en bibliotekar, og med de mange nye aktiviteter, der blev taget op i sidste halvdel af 1960'erne, voksede antallet af biblioteksuddannede medarbejdere støt år for år for at kulminere i 1980 med 25. I 1995 var der 17. Bemærkes må det, at en del af bibliotekarerne gennem alle årene har arbejdet på deltid, således som de første ledere jo også gjorde.

De første medhjælpere til det mere praktisk betonedede arbejde var to drenge, der i 1902 blev antaget til at møde i bibliotekets korte ugentlige åbningstid. Også senere klarede man sig i mange år med skolebørn. Da Uhrskov tiltrådte som leder (1933), fik han således hjælp af tre skolepiger.

Endnu ved 50-års jubilæet (1946) var der kun 4 medarbejdere til det praktiske arbejde, og man skal også her frem til sidste del af 1960'erne, før

antallet af denne gruppe steg stærkt.

I 1972 omfattede hele personalet 70 personer, nemlig:

- 1 *stadsbibliotekar*
- 1 *vicestadsbibliotekar*
- 1 *ledende børnebibliotekar*
- 2 *børnebibliotekarer*
- 7 *28/42-bibliotekarer*
- 6 *skolebibliotekarer*
- 1 *15/42-bibliotekar*
- 3 *28/42-biblioteksassistenter*
- 2 *assistenter*
- 5 *6/42-kontorassistenter*
- 13 *ekspeditionsmedhjælpere*
- 27 *bogopsættere á 4 ugentlige timer*
- 1 *biblioteksbetjent*

Som det ses var der ret mange deltidsbeskæftigede. (En 28/42-bibliotekar arbejdede 28 timer af de 42, som arbejdsugen dengang omfattede). De mange bogopsættere var hovedsagelig større skolebørn.

Man får naturligvis et bedre indtryk af personalets størrelse ved at angive det såkaldte antal årsværker, altså en omregning til heltidsstillinger. Dette tal kulminerede for Hillerød Biblioteks vedkommende i 1982 med 62,78 årsværker (fordelt på 102 personer). Det følgende år var antallet af årsværker lidt mindre, (men nu fordelt på 111

personer), og siden er begge tal som følge af de påkrævede besparelser faldet ret drastisk - i 1995 til hhv. 43,00 og knap 50.

Lederne

Peter Petersen var 32 år, da han blev overlærer og inspektør ved Hillerød Kommuneskole. Han bestred denne post i 33 år (fra 1892), og derudover var han leder af biblioteket 1896-1919 og 1924-33. Også på andre måder var Peter Petersen Hillerød en god mand. Således ydede han stor og afgørende indsats for oprettelsen af Hillerød Håndværkerdagskole (1904), hvor han senere var lærer en længere årrække. Desuden var han medlem af Historisk Samfunds skriftudvalg i 24 år.

Både bogbestanden og udlånet steg stærkt allerede de første år, og i 1902 fik Peter Petersen som nævnt to skoledrenge som medhjælper på biblioteket. De lønnedes det første år

Peter Petersen (1859 - 1936).

med 25 kr. tilsammen. Ved samme tid begyndte i øvrigt også bibliotekslederen at få et honorar - 100 kr. om året.

Peter Petersens tilrettelæggelse af foredragsaftener på biblioteket i vintermånederne er omtalt foran.

Da han i 1919 ønskede at fratræde, blev han afløst af kommunelærer *Marius Hansen*. Denne blev imidlertid allerede det følgende år ansat som overlærer i Helsingør.

Derefter lededes biblioteket i Hillerød af kommunelærer *O.C. Andersen* fra 1920 til 1924, da også han fik ansættelse som overlærer (Nyhuse Skole).

Idet der ikke umiddelbart var nogen af kommuneskolens øvrige lærere, der var interesseret i at overtage pasningen af biblioteket, påtog Peter Petersen sig igen hvervet, og han var derefter biblioteksleder i yderligere en halv snes år.

Hans tid som leder spændte således over næsten $\frac{1}{3}$ af de forløbne 100 år. At han arbejdede under små og beskedne forhold, gør ikke hans betydning for Hillerød Bibliotek mindre.

Peter Petersen skildres af sine samtids som en både dygtig og arbejdsom mand. Gerda Nielsen (f. Olsen), der var medhjælper på biblioteket 1932-61 og 1964-67, fortæller, at Petersen gjorde meget ud af at påvirke de unge lånere til at læse de mere værdifulde bøger. Når det var tid til aflevering, bad han dem fortælle, om de havde fået noget ud af at læse den og den bog.

Gerda Nielsen husker, at den ihærdige mand gav sin efterfølger på biblioteket, Anders Uhrskov, det råd, at også han talte med de unge om udbyttet af deres læsning. Dette forslag

tog Uhrskov alvorligt, og der var tilfælde, hvor man var så bange for Uhrskovs "eksamination", at man søgte at smutte forbi ham og så aflevere bøgerne til en af de unge medhjælpere.

Højskolelærer *Anders Uhrskov* blev ansat som leder af biblioteket i 1933, da Peter Petersen i en alder af 74 år ønskede at fratræde.

Uhrskov havde, lige så lidt som alle de tidligere ansatte, nogen biblioteksuddannelse, og han er nok gået til arbejdet med en vis usikkerhed og beklemthed. Han så nemlig straks, at hvis byens bibliotek skulle stå mål med tilsvarende institutioner andre steder, var der behov for en stor indsats på flere områder.

Ved sin ansættelse havde Anders Uhrskov gjort sig bemærket i flere henseender: Som lærer (Frederiksborg Højskole, Hillerød Håndværkerdagsskole, Hillerød Handelsskole og den til Frederiksborg Statsskole knyttede "Elementarskole"). Han var hoveddrivkraften bag stiftelsen af Nordsjællandsk Museumsforening (1922) og Nordsjællandsk Folkemuseum (1925), og tillige anerkendt som folkemindesamler og lokalhistoriker.

Desuden havde han en betydelig forfattervirksomhed bag sig. Da han i en høj alder afsluttede sin skribentvirksomhed, tegnede han sig for 70-80 bogtitler. En del af disse er ret små hefter, men der er også mange bøger på flere hundrede sider. Knap halvdelen af denne produktion var nået, før han tiltrådte som bibliotekar.

Anders Uhrskov gik til sit nye arbejde med største ildhu, og han fremstod ret hurtigt som en myndig og

Hr. Korch og Mr. Hemingway. 71

Bibliotekerne har jo taget kraftigt fat paa Morten Korch, der paastaas at være underlødige.

— Har Hillerød Bibliotek nogen officiel Stilling til Korch?

Overbibliotekar Uhrskov svarer:

— Hele Spørgsmaalet om, hvad et Bibliotek bør have eller ikke have af Literatur, er kompliceret. Vi har Morten Korch paa Hyldeerne, men anbefaler ham ikke særlig kraftig. Vi har ogsaa Hemingway, men ham arbejder vi heller ikke særlig for.

— Hvorfor ikke?

— Han har jo skrevet Ting, som maaske ikke vilde virke heldigt paa helt unge Mennesker, men jeg skal indrømme, at det er vanskeligt at opkaste sig til Dommer over, hvad Folk maa læse eller at sige noget om, hvor dan det vil virke paa dem.

— Er der kendte Bøger, som Biblioteket ikke har anskaffet?

— Vi har f. Eks. ikke »Decameron«. Det kan siges, at der er Digtekunst eller kan være det i den Art Bøger, og Decameron er jo kendt, men vi har altsaa taget det Standpunkt, at Værket er ræget for meget af, at Poesien ikke har været det afgørende. Men der er naturligvis flere kunstnerisk underlødige Bøger, som vi ikke anskaffer. Jeg siger som Bibliotekskonsulent Jørgen Banke: »Vi har aldeles ikke noget imod, at Folk vil have en Karusseltur — men saa maa de rigtignok selv betale for det!«

Fra Nordsjællands Venstreblad 11. 8. 43.

Anders Uhrskov (1881 - 1971).

respekteret chef. I de 18 år han var leder (fra 1943 som overbibliotekar), bidrog han meget stærkt til at styrke stedets omdømme og betydning.

Han arbejdede ihærdigt for at fremme læselysten hos alle befolkningsgrupper. I en henvendelse til *Byens og Slotssognets Lærere og Lærerinder*" (september 1939), sendte han således til alle lærerne ved de to kommuners skoler et katalog med fortegnelse over bøgerne i den netop oprettede "oplysende Afdeling for Børne- og Ungdomsbøger", og i det ledsagende brev opfordrede han til, at man søgte at få skoleeleverne til at benytte bibliotekets bøger:

"Er det Dem om at gøre, at Eleverne

læser en eller flere bestemte Bøger, kan De diktere de paagældende Titler eller skrive dem op paa den sorte Tavle.....Den opvoksende Slægts Selvarbejde, dens Oplysning og Karakterudvikling er Deres og vort fælles Maal. Et lille Bidrag til dette Arbejdes Fremme kan Folkebiblioteket yde. En af Betingelserne herfor er, at der opstaar et frugtbart Samarbejde mellem Dem og Biblioteket".

Avisudklippet side 27, der er et uddrag af et interview, viser Uhrskovs opfattelse af det for alle biblioteker centrale spørgsmål: Bogvalget.

Astrid Hoffmeyer blev udnævnt til overbibliotekar fra 1. januar 1952 (stadsbibliotekar 1966). Før hun i 1946 kom til Hillerød, havde hun solide faglige erfaringer fra Frederiksberg Kommunebiblioteker, Ortopædisk Hospitals Bibliotek og Medicinsk Selskabs Bibliotek.

Det faldt i *Astrid Hoffmeyers* lod at stå som bibliotekets chef, da man efter flytningen til Bakkegade tog de mange nye opgaver op, og hun gik til sagen med ildhu. Med sine udtalte lederevner og visioner nåede hun meget langt i bestræbelserne for at gøre byens bibliotek til et egentligt kulturcenter, inden de foran nævnte sparekrav for alvor gjorde sig gældende.

Astrid Hoffmeyer skildres som et varmt og elskværdigt menneske, der samtidig havde sine meningers mod. I de år, hun arbejdede sammen med Uhrskov, kunne det ske, at de to ikke havde helt samme opfattelse af tingene, og en af de samtidig ansatte har fortalt, at "*så begyndte de at tale jysk, undertiden så ivrigt, at vi andre ikke forstod, hvad*

de sagde" (Dora Steensgaard).

Allerede fra de første år på Ndr. Banevej blev der til hjælp for lånerne udarbejdet *oversigter over bibliotekets bogbestand*.

Også senere har der været lagt vægt på at informere de besøgende om, hvad biblioteket kan byde på. Det lille hefte "*Biblioteksnyt*", der udkom med 3-4 numre årligt i perioden 1967-79, havde orientering om nyanskaffelser af bøger og plader samt meddelelser om planlagte møder og udstillinger på biblioteket.

Den *årsberetning*, der udsendtes 1951-79, gav også detaljerede oplysninger om bibliotekets mangeartede virksomhed og om driften i almindelighed.

Endnu mens biblioteket havde til huse på Ndr. Banevej, var Astrid Hoffmeyer stærkt optaget af at indrette en *musikafdeling*, og hendes mål var fra første færd, at der skulle være mulighed for hjemlån af de grammofonplader, der anskaffedes. Dette kunne imidlertid ikke blive realiseret, før man kom i den nye bygning.

Astrid Hoffmeyer (1907 - 1994).

At de kunstudstillinger, der ret hurtigt blev et fast indslag i Bakkegade, var af så høj kvalitet, skyldes bl.a. Astrid Hoffmeyers kritiske sans og indsigt i, hvad der var værdifuldt. Det var hendes fortjeneste, at udstillinger af malerier, grafik og skulpturer regnedes blandt de bedste af hele landets tilsvarende biblioteksudstillinger.

Indretningen af børnebiblioteket i Bakkegade viser, at Astrid Hoffmeyer havde et vågent øje for, at børn, også de mindre, kan have stort udbytte af besøg på biblioteket. I den ret store børnelæsesal kom der en særlig krog med store vægtavler. På disse kunne de små børn tegne, hvis de blev trætte af at læse eller se i billedbøger. Der blev også lavet plads til opsætning af børnenes egne tegninger.

Endelig må det nævnes, at Astrid Hoffmeyer meget tidligt var opmærksom på, at mange af bibliotekets daglige arbejdsrutiner med fordel kunne klares ved hjælp af den EDB-teknologi, der begyndte at komme frem i 1970'erne.

For *Alex Eisenberg*, der blev stadsbibliotekar i 1976, var det således ikke helt let at udfylde den plads, der blev ledig, da Astrid Hoffmeyer ønskede at fratræde efter 30 år i Hillerød Biblioteks tjeneste.

Eisenberg havde været ansat ved de københavnske biblioteker i næsten 25 år, inden han begyndte i Hillerød, og han mødte med god forståelse for et større biblioteks problemer. Som sin forgænger var Eisenberg meget optaget af de muligheder, som EDB-teknologien kunne indebære på biblioteket.

I de 14 år, han var ansat i Hillerød,

Alex Eisenberg (1913-96). Ved 25-årsjubilæet i Bakkegade, juli 1988, arrangerede personalet et festligt optog. T.h. Margrethe Krogh Sørensen, t.v. Inger Palm, i baggrunden Nils Løfgren.

mærkede man imidlertid for alvor, at der skulle spares, og dette gjorde det selvsagt ikke lettere at komme efter den dynamiske fru Hoffmeyer.

Hellen Niegaard, der ansattes som stadsbibliotekar i 1990, blev efter sin eksamen ansat ved Køge Biblioteks musikafdeling, og senere ved Ringsted Biblioteks voksenafdeling. Derefter var hun biblioteksleder i Svinninge kommune 1980-90. I denne periode supplerede hun sin uddannelse med Den kommunale Højskoles Ledelseskursus I-IV samt med et universitetsstudium i København (cand. phil. i pædagogik 1983).

Medarbejderne i Hillerød opfattede Hellen Niegaard som en meget energisk og udadvendt leder, og hun blev efter kun fire år her ansat som generalsekretær for IFLA '97 Copenhagen.

Det er den konference, der i 1997 afholdes i København af "The International Federation of Library Associations and Institutions."

Hun var formand for Dansk Bibliotekscenters rådgivende udvalg for folkebibliotekerne 1992-94. Desuden repræsenterer hun fra 1991 Bibliotekarforbundet og Danmarks Biblioteksforening i IFLAs Komité for Folkebiblioteker. Fra samme år blev hun tillige medlem af UNESCOs råd for General Information og Biblioteker.

Selv om Hellen Niegaards tid i Hillerød således var kortvarig, nåede hun at gøre sig gældende her. Hun står således bag flere fornyelser, blandt disse det i næste kapitel omtalte BORIS-projekt.

Da Hellen Niegaard frasagde sig stillingen som stadsbibliotekar i Hil-

Hellen Niegaard (f. 1953).

Sys Sigurd (f. 1951).

lerød, havde man blandt bibliotekets personale en fuldt kvalificeret afløser.

Sys Sigurd tog i 1975 afgangseksamen fra Danmarks Biblioteksskole, København, og samme år blev hun ansat som børnebibliotekar ved Holmegård Bibliotek, en filial af Hvidovre Kommunes Biblioteker.

I 1983 blev hun børnebibliotekar ved Albertslund Kommunes Hovedbibliotek, og tre år senere ledende børnebibliotekar ved Græsted-Gilleleje Biblioteker.

På baggrund af de mange års erfaringer og interesse for børnebiblioteket blev Sys Sigurd sekretær for børnebibliotekarernes faggruppe (1979-83), og hun var i denne egenskab medarrangør af den årlige børnebibliotekarkonference og af flere andre

konferencer i samarbejde med de øvrige faggrupper.

I samme periode trak man på Sys Sigurds indsigt og arbejdsevne ved indstiftelsen af Børnebibliotekarernes Kulturpris samt ved forarbejdet til Børnebibliotekskampagnen.

Af andre tillidshverv må her nævnes: Medlem af bestyrelsen for Nyt Dansk Litteraturselskab fra 1987, af landsforeningen Danske Børnefilmklubber fra 1989, af Aleph-folkebiblioteksgruppen fra 1993 samt formand for Folkeuniversitetet i Hillerød fra 1994.

Efter 5 års tjeneste ved Græsted-Gillelejes biblioteker, kom Sys Sigurd til Hillerød som vicedstadsbibliotekar, og da topstillingen i 1994 her blev ledig, valgte man blandt ansøgerne Sys Sigurd til stadsbibliotekar.

Firmasport 1988: Hillerød Bibliotek og Lokalbanken mod Poul Christiansens Tømmerhandel. Øverste rk. fra v.: Kirsten Hjuler, Karin Jensen, Jan Nielsen, Kim Bøgh, Klaus Bertelsen, Lars Bøggild, Søren Jensen, Lisbet Schacht Hansen og Brian Larsen. Nederste rk. fra v.: Jette Ebbesen, Lotte Rasmussen, Helge Thornsbjerg, Lauritz Ehlers, Rikke Schacht Hansen og Claus Jensen

Nye tider

Det er tidligere nævnt, at man på Hillerød Bibliotek allerede i 1970'erne begyndte at overveje, hvilke muligheder EDB indebar for personalets daglige rutiner og for bibliotekets brugere.

Tilsvarende tanker gjorde man sig naturligvis flere andre steder i landet, og gennem 1980'erne diskuteredes tilrettelæggelsen af et landsdækkende samarbejde. Forhandlingerne herom blev meget langvarige, og det var først i 1992, der kom skred i tingene.

I Hillerød begyndte man med at EDB-registrere bogbestanden, de "musikbærende midler" og alt øvrigt materiale, og i marts 1992 kunne man

indføre elektronisk registrering af udlånene. De trykte kartotek kort blev samtidig afløst af oplysninger i EDB-basen om bibliotekets materialer. Disse må herefter søges på de PC-skærme, der er opstillet i udlånet, hvor skufferne med de mange tusinde kartotek kort tidligere stod.

Næste fase har været fremkomsten af *CD-ROM* ("Compact Disc - Read Only Memory") altså "kompakt disk, hvis indhold kun kan læses". En *CD-ROM* ligner de CD'er, man køber med musik på, men indeholder i stedet datainformationer, som kan læses (afspilles) i en PC'ers *CD-ROM*-drev.

Anvendelsen af CD-ROM har haft en eksplosiv udvikling de seneste 2-3 år, idet dette multimedie kombinerer tekst, grafik, lyd og levende billeder. Dette kræver fra brugers side en aktiv indsats, som gør indlevelsen i stoffet større og motivationen højere. CD-ROM er bl.a. derfor et godt supplement til undervisning. Emnerne er efterhånden utallige og strækker sig fra spil, leksika, opslagsværker, landkort til tema-emner indenfor kunst, litteratur, musik, videnskab, natur og sport.

Biblioteket råder i øjeblikket over godt hundrede CD-ROM-titler, der enten kan bruges på stedet eller hjemlånes.

Hillerød Bibliotek er tilsluttet *Internettet*, og der er stor interesse for dette medie. Biblioteket har endvidere egne sider på nettet, og har man en PC derhjemme, kan man, hvis man er tilsluttet Internettet, søge hvilke bøger der forefindes, og i givet fald reservere eksemplarer, som måtte være udlånt: De "lukkede" hylers tid er, om ikke før så nu, en saga blott.

EDB har vendt op og ned på mange ting på bibliotekerne, både for personalet og for brugerne. Internettet leder f.eks. mange erhvervsfolk, studerende o.a. til biblioteket - mennesker, som ikke tidligere så ofte havde deres gang der. De kommer for at skaffe sig oplysninger, som man før måtte finde i bøger eller fagtidsskrifter - eller simpelthen gik glip af.

Bibliotekspersonalets opgaver har ændret sig meget i takt med indførelsen af den nye teknologi, og selvsagt bestræber man sig hele tiden for at leve op til de nye krav.

Af andre tilbud på Hillerød Biblio-

tek kan nævnes udlån af *lydbøger*, af hvilke man i øjeblikket har op mod 5000 titler. Interessen for lån af *video* er også stor og bestanden tæller ca. 800.

I personalets arbejde med at besvare forespørgsler fra brugerne, indgår også søgning på *databaser*, eksempelvis "Artikelbasen" om informationer, som aviser og tidsskrifter har meddelt i forbindelse med bestemte begivenheder eller emner.

Udover de seks PC'er til Internettet og CD-ROM, er 1 PC'er reserveret til *tekstbehandling* for publikum.

Afslutningsvis skal omtales et projekt, som er udviklet på Hillerød Bibliotek i samarbejde med Københavns Medicenter.

Stadsbibliotekar Hellen Niegaard, som jo kom til Hillerød i en tid, der for biblioteket var præget af meget knappe ressourcer, fik kort tid efter sin ansættelse den tanke, at det stigende behov for biblioteksorientering - ikke mindst blandt unge under uddannelse - kunne dækkes ved hjælp af interaktiv video.

I samarbejde med det nævnte EDB-center, der nu hedder Video Centret, udvikledes i løbet af 2-3 år en interaktiv multimedieguide, som fik navnet BORIS: Bibliotekernes Orienterings System.

BORIS-programmet, som de besøgende har adgang til to steder i Bakkegade, giver på enkel vis oplysning om husets bestand af bøger, CD'er m.v. samt oplyser, hvor de pågældende ting kan findes til brug på biblioteket eller til hjemlån. BORIS kan også forklare fagudtryk, og den indeholder compu-

terspil, som især har børns interesse.

I bibliotekets jubilæumsår er man, med støtte fra EU og Erhvervsfremmestyrelsen, samt i samarbejde med svenske og portugisiske folkebiblioteker, gået i gang med at videreudvikle BORIS - et arbejde, der forventes afsluttet i 1998. Det vil blive gjort lettere for brugerne at finde bibliote-

kets materialer. Man kan også finde lokal og kommunal information, byrådsdagsordener, arrangementskalender samt f.eks. vejledning i at udfylde sin selvangivelse.

Og, hvad der ikke er uden interesse: Det forventes, at andre biblioteker vil kunne bruge BORIS i løbet af relativ kort tid.

Velkommen til Bibliotekernes Orienterings System.

I BORIS kan man få information om:

- hvad biblioteket kan tilbyde.
- hvordan biblioteket bruges.

Tryk på et felt !

HILLERØD BIBLIOTEK

BORIS

BIBLIOTEKERNES ORIENTERINGS SYSTEM

hvordan finder man noget på biblioteket

hvad findes på biblioteket

åbningstider og låneregler

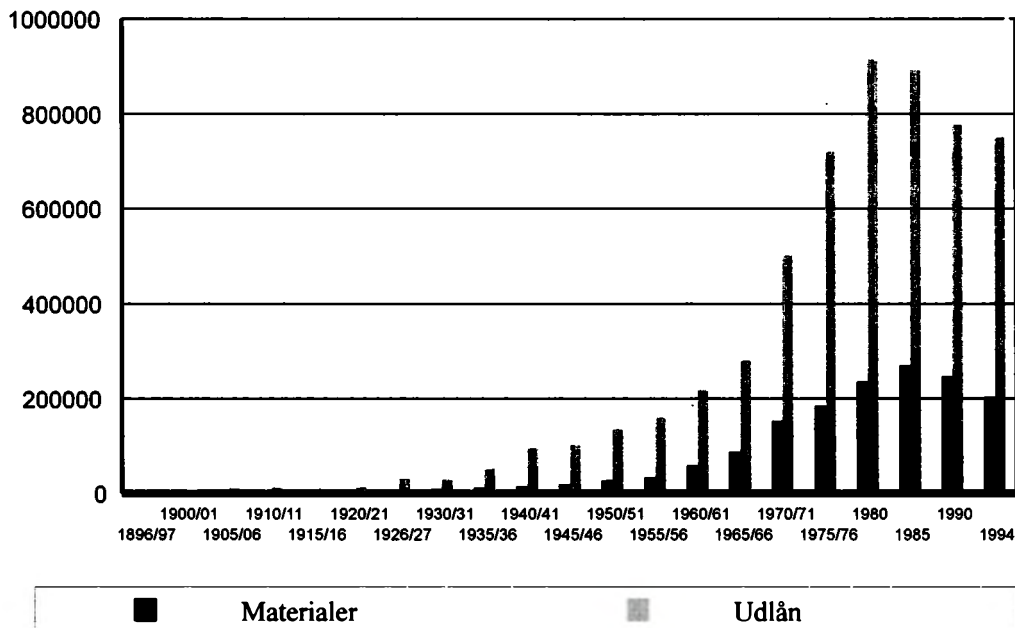
for de mindste...

Intro

Materialebestand og udlån 1896 - 1994

Antal enheder

		Materialer pr. 31.12.1994		Udlån 1994	
		i %		i %	
Bøger m.v.	voksne	56,8		38,6	
	børn	<u>26,6</u>		<u>37,7</u>	
		83,4		76,3	
Musik	voksne	9,6		12,7	
	børn	2,5		4,5	
Lydbøger	voksne	2,0		2,3	
	børn	0,8		1,0	
Andet	voksne	0,2		0,4	
	børn	<u>0,4</u>		<u>0,8</u>	
		15,5		21,7	
Billedmateriale		<u>1,1</u>		<u>2,0</u>	
		<u>100,0</u>		<u>100,0</u>	

*Billedmateriale omfatter grafik, plakater, dias-serier, video, film m.v.
Tallene er beregnet på grundlag af indberetningen til Statens Bibliotekstjeneste.*

De kommende år

ved stadsbibliotekar Sys Sigurd

Hillerød Biblioteks mål for de kommende år er at udvikle sig videre mod et *informations- og videncenter* og et *oplevelses- og kulturcenter* med lige vægt på begge områder.

De stigende informationsmængder i samfundet stiller nye og større krav til bibliotekerne generelt. På Hillerød Bibliotek vil vi fremover løse opgaven som informations- og videncenter, ved at give lånerne mulighed for at benytte nye informationsteknologier. Samtidig skal bibliotekarerne fungere som guider på internettet, og i takt med at gammelkendte opslagsværker glider ud, vil bibliotekarerne vejlede brugerne i CD-ROM og fuldtekstdatabaser. På denne måde vil bibliotekets indkøb og lånerbetjening i de kommende år blive præget af, at de informationsbærende medier ændrer karakter.

Hillerød Bibliotek er netop gået i gang med et EU-støttet projekt, hvor en netværksbaseret multimedieguide til biblioteket skal udvikles. Guiden udvikles i samarbejde med bl.a. svenske og portugisiske folkebiblioteker. Det internationale samarbejde vil give biblioteksbetjeningen i Hillerød nye dimensioner, men samtidig med internationaliseringen er det vigtigt at holde

fast i den lokale tilknytning, så guiden vil blive meget "Hillerødsk" med informationer om lokalsamfundet, foreningsliv og arrangementskalender.

Biblioteket vil i fremtiden få rollen som informationsknudepunkt, hvor informationer samles, formidles og gøres tilgængelig fra institutioner, skoler og private hjem. Informationsmængden er allerede i dag så stor, at der er behov for professionel vejledning og selektion.

I takt med at lånerne hjemmefra kan få adgang til bibliotekets lokalbase og via den til andre informationsbaser vil brugen af biblioteket ændre sig. Fremover vil en del lånere benytte biblioteket hjemmefra, men stadig med et behov for bibliotekarisk vejledning.

Hillerød Bibliotek har en lang tradition for at integrere nye medier i bibliotekstilbuddet. Vi var blandt de første folkebiblioteker, der indkøbte grammofoonplader til udlån. Nu er det CD'er, video og CD-ROM, der er de nyeste medier, og biblioteket er parat til at integrere nye medier efterhånden som de udvikles.

Det er vigtigt, at biblioteket stadig er stedet hvor kunst, kultur og viden præsenteres uafhængigt af medieform.

For Hillerød Bibliotek betyder det, at materialeindkøbene i fremtiden vil ændre sig, så de nye medier får en stigende plads i det samlede tilbud.

I en meget travl dagligdag mangler der ofte mulighed for fordybelse. Biblioteket vil kunne skabe denne ro og vil samtidig inspirere brugerne til nye kulturelle oplevelser. Det vil også i fremtiden være en vigtig opgave for Hillerød Bibliotek at være stedet hvor litteratur, musik og billeder præsenteres og gøres tilgængelig for byens borgere.

Børnebiblioteket har en lang tradition for at samarbejde med lokale institutioner og foreninger, der arbejder med børn og kultur. I fremtiden skal børnebiblioteket fastholde dette gode samarbejde og udvide det ved at give plads og mulighed for andre børnekulturelle aktiviteter f.eks. drama- og billedskole.

Børnebiblioteket bliver stedet, hvor børneinstitutionerne kan hente inspiration og hvor forældre og børn sammen kan udnytte de forskellige kulturelle

muligheder. Samtidig kan børnebiblioteket fungere som dynamo og koordinator for store lokale børnekulturelle arrangementer.

Bibliotekets rolle som lokalt kulturcenter skal udbygges ved et øget samarbejde med bl.a. foreninger. Biblioteket bliver stedet, hvor sekretariats- og kopifaciliteter stilles til rådighed for foreningerne. Samtidig kan nye tværgående samarbejdsformer opstå, hvor bibliotek og foreninger samarbejder om arrangementer og udstillinger, så det samlede kulturudbud øges.

Hillerød Biblioteks mulighed for at løse fremtidens biblioteksopgaver på en rationel og tidssvarende måde, er helt afhængig af, at det nuværende hovedbiblioteks pladsproblemer løses. Nye lokaler er forudsætningen for at borgerne i Hillerød vil få et attraktivt bibliotekstilbud, hvor der er plads til at hente ny viden og information, til fordybelse og inspiration og til at stifte bekendtskab med kunst og kultur.

HILLERØD BIBLIOTEK var en realitet den 11. september 1896. Muligheden for offentligt udlån af litteratur blev skabt ved en donation af bøger fra Julie Overskou. Den første bogsamling på 800 enheder er gennem de 100 år vokset til en bestand på godt 200.000 bøger, musikmaterialer og videoer. Bogen beskriver Hillerød Biblioteks udvikling fra lejebibliotek til et moderne informationscenter.